

32317 JBZ-Raad van 28-29 januari 2021

Nr. Verslag van een schriftelijk overleg

Vastgesteld ...

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd over de Geannoteerde agenda informele JBZ-Raad van 28-29 januari 2021 (2021D02483), Verslag van de informele JBZ-raad van 2 december 2020 (Kamerstuk 32317, nr. 667), Verslag van de informele JBZ-Raad van 14 december 2020 (Kamerstuk 32317, nr. 668), Antwoorden op vragen commissie over o.a. de geannoteerde agenda van de bijeenkomst van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ) op 2 december 2020 (Kamerstuk 32317, nr. 662), Fiche: Voorstel tot wijziging Europolverordening (Kamerstuk 22112, nr. 3008), Fiche: Wijziging Verordening Schengen Informatiesysteem voor Europol (Kamerstuk 22112, nr. 3009) en Fiche: Aanbeveling voor besluit voor mandaat inzake onderhandelingen over samenwerkingsovereenkomst tussen Eurojust en derde landen (Kamerstuk 22112, nr. 3010).

Bij brief van ... hebben de ministers van Justitie en Veiligheid en voor Rechtsbescherming en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid deze vragen en gemaakte opmerkingen beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Van Meenen

Adjunct-griffier van de commissie,
Burger

Inhoudsopgave

- I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
 - 1. Vragen en opmerkingen vanuit de VVD-fractie**
 - 2. Vragen en opmerkingen vanuit de CDA-fractie**
 - 3. Vragen en opmerkingen vanuit de D66-fractie**
 - 4. Vragen en opmerkingen vanuit de GroenLinks-fractie**
 - 5. Vragen en opmerkingen vanuit de SP-fractie**

- II. Reactie van de bewindspersonen**

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

1. Vragen en opmerkingen vanuit de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de voorliggende agendastukken van de JBZ-raad en hebben daarover nog enkele vragen en opmerkingen.

Verslag van de informele JBZ-raad van 2 december 2020

Uit het verslag van de JBZ-raad van 2 december 2020 blijkt dat het voorzitterschap aandacht had besteed aan de problematiek van bewijsvoering bij *foreign terrorist fighters*. Kunt u toelichten welke aspecten van de genoemde problematiek zijn besproken? Is daarbij ook gesproken over mogelijke oplossingen voor de voorliggende problematiek? Heeft u hierbij benadrukt dat Europese samenwerking en ondersteuning richting de Koerden van essentieel belang is om *foreign terrorist fighters* effectief lokaal te kunnen vervolgen en berechten? Zo ja, welke stappen neemt u verder om dit te realiseren? Zo nee, waarom niet?

Fiche: Voorstel tot wijziging Europolverordening

De leden van de VVD-fractie achten het positief dat het Portugees Voorzitterschap beoogt Europol toekomstbestendiger te maken, gezien de toename van snel ontwikkelende digitale criminaliteit. Deze leden kijken uit naar het nog te ontvangen discussiestuk hierover. Voornoemde leden verzoeken u te benadrukken dat bij het toekennen van taken voor Europol rekening moet worden gehouden met nieuwe technieken en technologieën in de criminaliteit, om de benodigde capaciteiten van Europol zo efficiënt en flexibel mogelijk te kunnen inzetten bij het ondersteunen van lidstaten.

De leden van de VVD-fractie beoordelen het positief dat de herziening van de Europolverordening het mogelijk maakt voor Europol om rechtstreeks persoonsgegevens van private partijen te kunnen ontvangen en op te vragen, mede vanwege de grensoverschrijdende aard van digitale criminaliteit. Met name banken en internetproviders kunnen over cruciale informatie beschikken in de opsporing van digitale criminaliteit, maar ook andere private instellingen zoals verzekeringsmaatschappijen. Kunt u toelichten onder welke voorwaarden en op welke schaal deze informatie mag worden gedeeld en of er beperkingen/voorwaarden zijn gesteld aan de private partijen met wie samenwerking wordt gezocht?

Tevens lezen voornoemde leden dat u graag ziet dat private partijen de mogelijkheid krijgen om verzoeken tot informatie-uitwisseling van Europol beargumenteerd te kunnen weigeren. Zij achten het positief dat u zorgvuldigheid tracht te waarborgen bij het delen van informatie, tegelijkertijd willen deze leden ervoor waken dat enige vorm van willekeur optreedt in het argumentatieproces van private partijen. Dat gezegd hebbende, achten zij het verstandig een kader op te stellen met daarin voorwaarden als leidraad voor het wel of niet delen van informatie door private partijen. Deelt u deze mening? Zo ja, bent u bereid dit onder de aandacht te brengen bij uw Europese collega's? Zo nee, waarom niet?

Fiche: Wijziging Verordening Schengen Informatiesysteem voor Europol

De aan het woord zijnde leden lezen dat u kritisch bent ten aanzien van de mogelijke bevoegdheid van Europol om signaleringen in het Schengeninformatiesysteem (SIS) te plaatsen. Zij vragen wat uw bezwaar is om te moeten reageren op een signalering van Europol als u tegelijkertijd alle ruimte behoudt een afweging te maken of verdere maatregelen te overwegen en zo ja, welke dit dan zijn. Zeker wanneer Europol een directere rol krijgt in het vergaren van informatie lijkt het logisch dat zij dit ook in een systeem dat door een lidstaat

gebruikt wordt kan zetten. Wat zouden bijvoorbeeld de gevolgen zijn van de voorgestelde wijziging wanneer een terrorismeverdachte of haatimam via Nederland of België de Europese Unie (EU) wil betreden? Welke elementen daarvan zijn wat u betreft onwenselijk en waarom? Welke wijze van werken verdient dan de voorkeur van u?

2. Vragen en opmerkingen vanuit de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de stukken geagendeerd voor het schriftelijk overleg over de Informele JBZ-Raad d.d. 28 en 29 januari 2021. Zij hebben nog enkele vragen.

Geannoteerde Agenda informele JBZ-Raad van 28-29 januari 2021

Beschermen van kwetsbare volwassenen in Europa – de weg voorwaarts

De leden van de CDA-fractie begrijpen dat het Portugese Voorzitterschap tijdens de informele JBZ-raad wil reflecteren op de uitdagingen waarmee kwetsbare volwassenen te maken hebben bij het beschermen van hun rechten en de toegang tot het recht, met name in grensoverschrijdende situaties. Deze leden lezen dat u het belang van de rechten van individuen in het strafrecht erkent. Zij begrijpen dat u momenteel geen behoefte heeft aan nieuwe regelgeving op EU-niveau hiervoor. Voornoemde leden vragen of u kunt schetsen hoe andere landen hierin staan. Verwacht u steun voor uw lijn?

Strafrecht en bescherming van intellectueel eigendom: relatie tussen vervalsing en georganiseerde criminaliteit

De leden van de CDA-fractie lezen dat u geen voorstander bent van een verbreding van het mandaat van OLAF ten aanzien van het tegengaan van illegale (online) activiteiten zoals het produceren en/of verspreiden van nagemaakte goederen. Deze leden vragen ook op dit punt een schets van het krachtenveld in de EU op deze voorstellen. Zien andere landen in de EU wel een noodzaak om het mandaat van OLAF uit te breiden? Zo ja, hoe stelt Nederland zich in deze onderhandelingen op?

Overig

De leden van de CDA-fractie vragen graag aandacht voor de verklaring van Poolse rechters van 21 januari 2021 waarin verschillende (oud-)rechters van het Poolse hooggerechtshof hun grote zorgen uitspreken over de acties van de Poolse regering om politieke invloed uit te oefenen op de onafhankelijke rechtspraak en het Poolse Openbaar Ministerie. Deze leden vragen of u tijdens aankomende JBZ-raad ruimte ziet om aan de Poolse regering te vragen om op dit statement te reageren. Bent u bereid, al dan niet samen met andere landen, de Poolse regering aan te spreken op deze ondermijning van de scheiding der machten en daarmee de rechtsstaat? Bent u eveneens bereid hierover een terugkoppeling te geven aan de Kamer?

3. Vragen en opmerkingen vanuit de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de JBZ-Raad. Zij hebben hierover nog een aantal vragen.

Geannoteerde Agenda informele JBZ-Raad van 28-29 januari 2021

Beschermen van kwetsbare volwassenen in Europa – de weg voorwaarts

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het agendapunt over de wens van het Portugese Voorzitterschap om te spreken over de uitdagingen waar kwetsbare volwassenen in Europa mee te maken hebben, met betrekking tot het beschermen van hun rechten en toegang

tot het recht. Met betrekking tot de civiele rechtsbescherming merken zij op dat Nederland geen noodzaak ziet om het Haagse verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen binnen afzienbare tijd te ratificeren. Deze leden vragen of dit standpunt verder toegelicht kan worden. Als het in de rechtspraktijk al wordt toegepast, wat staat er dan in de weg om dit verdrag te ratificeren? Graag ontvangen voornoemde leden een duiding van u van de juridische en niet juridische argumenten die u heeft overwogen.

Op het gebied van strafrecht merken de aan het woord zijnde leden op dat u mogelijkheid tot verbetering ziet, maar geen directe aanleiding tot nieuwe regelgeving op EU-niveau. Kunt u specifieke voorbeelden noemen van situaties waar het beschermen van kwetsbare volwassenen in strafrechtelijke procedures nog verbeterd kan worden? Voornoemde leden zouden specifieke voorbeelden over grensoverschrijdende situaties waarderen. Zou u ook voorbeelden kunnen geven van de verbeteringen waar op dit moment al aan gewerkt wordt? Tot slot, hebben de aan het woord zijnde leden een aantal vragen over het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Hoe staat het met de implementatie van voorzieningen uit het VN- gehandicaptenverdrag? Zijn juridische procedures toegankelijker geworden voor personen met een beperking? Zo ja, in welke zin? Zou u voorbeelden kunnen geven van de laatste verbeteringen die zijn doorgevoerd waardoor procedures toegankelijker zijn geworden en welke verbeteringen verwacht u in de komende jaren nog door te voeren?

Strafrecht en bescherming van intellectueel eigendom: relatie tussen vervalsing en georganiseerde criminaliteit

De leden van de D66-fractie lezen dat u geen intentie heeft om de uitbreiding van het mandaat van OLAF te steunen. Zou u dit verder toe kunnen lichten? Deze leden vragen wat voor andere doeltreffende en evenredige maatregelen u wel voor ogen heeft om de groeiende georganiseerde misdaad rondom namaakartikelen te bestrijden. Ook vragen voornoemde leden of u voornemens bent tegen deze uitbreiding te stemmen in de Raad. Zo ja, met welk doel voor ogen zou dat dan zijn? Deze leden benadrukken in dit kader dat u reeds heeft aangegeven dat een meerderheid van de lidstaten positief tegenover het voorstel staat. De aan het woord zijnde leden zien graag dat u zich constructief opstelt in Brussel, en vragen dan ook wat voor andere concrete en constructieve voorstellen u gaat doen, indien u voornemens bent tegen de uitbreiding van OLAF te stemmen. Graag ontvangen voornoemde leden een reactie van u.

Fiche: Voorstel tot wijziging Europolverordening

De leden van de D66-fractie hebben nog enkele zorgen over de voorstellen tot wijziging van het mandaat van Europol.

Welke risico's ziet u in de uitbreiding van mogelijkheden om grote datasets te verwerken? Hoe verhoudt zich dit tot de constatering door de European Data Protection Supervisor (EDPS) dat nu al te veel inbreuk wordt gemaakt op de regels ter bescherming van persoonsgegevens?¹ Hoe ziet u erop toe dat de bescherming van persoonsgegevens gewaarborgd blijft? Welke rol kan de versterking van toezicht door het Europees Parlement op Europol daarin spelen?

4. Vragen en opmerkingen vanuit de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Informele JBZ-Raad van 28 en 29 januari a.s. Deze leden hebben nog enkele vragen. Vooraf willen zij wederom aandacht vragen voor de rechtsstatelijke ontwikkelingen in Polen en Hongarije. Wat vindt u van de uniek te noemen

¹ <https://www.politico.eu/article/eu-regulator-warns-europol-could-be-breaking-data-rules/>

gezamenlijke verklaring van 46 actieve en 32 emeritus rechters van het Poolse Hooggerechtshof, waarin zij hun grote zorgen uiten over de recente stappen van de Poolse autoriteiten om de zittende en staande magistratuur politiek ondergeschikt te maken aan de regering?² Ziet u mogelijkheden om uw steun aan deze verklaring uit te spreken en uw Poolse collega hier indringend op aan te spreken? Kent u daarnaast het recent verschenen artikel van de Groningse hoogleraar John Morijn in het Nederlands Juristenblad over de rechtstatelijke crises in Hongarije en Polen en vooral wat EU-instellingen daaraan kunnen doen? Deelt u zijn opvatting dat EU-instellingen en EU-lidstaten veel meer mogelijkheden ter beschikking hebben dan vaak wordt aangenomen om de rechtsstaat te beschermen? Zo ja, bent u bereid om te onderzoeken hoe de door professor Morijn aangedragen mogelijkheden effectief kunnen worden ingezet? Welke stappen bent u voornemens te zetten?

Geannoteerde Agenda informele JBZ-Raad van 28-29 januari 2021

E-Justice – naar een omvattend digitaliseringsproces

De leden van de GroenLinks-fractie lezen dat het Portugees Voorzitterschap de komende Raad vraagt te reflecteren op de vraag hoe het proces van digitalisering van justitie het best georganiseerd kan worden en wat hierbij belangrijke uitgangspunten of uitdagingen zijn. In de annotatie geeft u aan dat digitale technologieën meer kunnen worden benut om de rechtstatelijkheid te versterken. Deze leden zijn erg benieuwd hoe u dit precies voor ogen heeft en hoe digitalisering een essentiële meerwaarde levert voor effectieve toegang tot het recht en voor een efficiënt rechtsbestel. Wat betekent dit concreet voor rechtszoekenden én voor professionals in de rechtspleging? Voornoemde leden zien graag een invulling van dit standpunt tegemoet.

De leden van de GroenLinks-fractie lezen voorts dat u benadrukt dat digitale technologieën moeten voldoen aan strenge voorwaarden met betrekking tot digitale veiligheid en gegevensbescherming. Zij zijn benieuwd of u ook nog andere risico's ziet, bijvoorbeeld met betrekking tot big data analyses. Deelt u de mening dat, ook als gegevensbescherming goed op orde is, de inzet van big data analyses en algoritmen, ook andere risico's met zich meebrengt? Welke risico's ziet u op dat vlak en hoe kunnen deze worden gemitigeerd? Bent u bereid om het belang van aandacht voor de risico's van big data analyses mee te geven aan het Portugees Voorzitterschap? Op welke wijze worden de principes van dataminimalisatie en doelbinding verankerd? Zal ook gebruik gemaakt worden van algoritmen, en wie toetst deze algoritmen op de vraag of zij niet strijdig zijn met mensenrechten waaronder het non-discriminatiebeginsel?

De aan het woord zijnde leden vragen voorts wat de inzet op digitale veiligheid precies betekent in de praktijk. Wordt gebruik gemaakt van opensource? Wordt alleen gewerkt met leveranciers uit betrouwbare landen?

Fiche: Voorstel tot wijziging Europolverordening

De leden van de GroenLinks-fractie zijn erg benieuwd naar de gedachtewisseling over de noodzakelijk geachte aanpassingen van de Europolverordening, met name over de effectieve (grensoverschrijdende) samenwerking tussen private partijen en rechtshandavingsdiensten. Deze leden vragen u aan welke private partijen precies wordt gedacht en hoe deze samenwerkingsvormen precies worden vormgegeven. In hoeverre zullen private partijen, hier of in andere EU-lidstaten, de beschikking krijgen over operationele, vertrouwelijke opsporingsinformatie? Hoe wordt bijvoorbeeld voorkomen dat deze informatie in verkeerde handen valt? Voornoemde leden vragen u de Kamer een appreciatie van het discussiestuk van het Portugees Voorzitterschap te sturen zodra dit discussiestuk is ontvangen.

² http://themis-sedziowie.eu/wp-content/uploads/2021/01/Statement_SC_21.01.2021.pdf

De aan het woord zijnde leden hebben kennisgenomen van het fiche tot wijziging van de Europolverordening. Zij lezen dat de Europese Commissie voorstelt om Europol de bevoegdheid te geven om rechtstreeks persoonsgegevens van private partijen te ontvangen en tevens om lidstaten te verzoeken om informatie op te vragen bij private partijen en deze met Europol te delen. Kan voorzien worden in een alomvattend overzicht welke rechtstitels gebruikt kunnen worden om informatie bij private partijen op te vragen, hoe in deze gevallen wordt omgegaan met wettelijke verplichtingen voor gegevensverwerking (denk aan doelbinding) en hoe geregeld wordt dat gebruik van deze nieuwe bevoegdheid in overeenstemming is met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)? Voornoemde leden hebben dezelfde vragen over het verwerken van complexe en grote datasets door Europol. Wat zijn de veronderstelde voordelen van deze aanpak? Kunnen deze voordelen niet bereikt worden met minder ingrijpende maatregelen (bijvoorbeeld verdere versterking van de onderlinge strafrechtelijke samenwerking in individuele zaken)? Wat is de rechtsgrond in het mandaat van Europol om informatie in specifieke strafzaken te verwerken die niet onder de voor lidstaten of het Europees Openbaar Ministerie (EOM) genoemde categorieën valt en hoe wordt toegezien op het naleven van de privacyregels door Europol in het beheren, delen en verwerken van informatie uit deze datasets? In welke fase kijkt bijvoorbeeld een onafhankelijke toezichthouder en/of rechter naar de bedoelde informatieverwerking door Europol?

In het fiche lezen de leden van de GroenLinks-fractie dat u het begrijpelijk acht de uitvoerend directeur van Europol iets ruimere bevoegdheden te geven om in afzonderlijke gevallen en onder specifieke omstandigheden het overdragen van persoonsgegevens aan derde landen te autoriseren. Deze leden delen de opvatting dat deze samenwerkingsvorm aan strikte regels moet voldoen, vooral omdat zij vrezen dat deze samenwerking niet onderworpen zal zijn aan toezicht en/of rechterlijke controle binnen de EU. Hoe ziet u deze fundamentele tekortkoming? Voornoemde leden koesteren dezelfde zorgen ten aanzien van de mandaatverlening voor onderhandelingen over samenwerkingsovereenkomsten tussen Eurojust en derde landen.

5. Vragen en opmerkingen vanuit de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de agenda van de aanstaande JBZ-Raad. Hierover hebben zij nog enkele vragen. Daarnaast zijn deze leden benieuwd naar de stand van zaken van een eerdere toezegging van de regering en de uitkomst van de onderhandelingen over de aanpak van terroristische online inhoud vanwege een eerdere motie van de SP en het CDA op dat punt. Voorts hebben voornoemde leden diverse vragen over de wijzigingen van drie verordeningen waarover de Kamer recent een aantal fiches is toegekomen. Zij wensen ook enkele toezeggingen op de nieuwe Europolverordening te ontvangen.

Geannoteerde Agenda informele JBZ-Raad van 28-29 januari 2021

De leden van de SP-fractie willen graag op twee agendapunten ingaan. Daarover hebben zij enkele vragen.

Strafrecht en bescherming van intellectueel eigendom: relatie tussen vervalsing en georganiseerde criminaliteit

U spreekt in de geannoteerde agenda de verwachting uit dat een meerderheid van de lidstaten in wil gaan zetten op strafrechtelijke handhaving van intellectueel eigendom. Tegelijk geeft u aan zelf een civielrechtelijke handhaving van intellectueel eigendom de voorkeur te geven boven strafrechtelijke handhaving. Verwacht u dat deze tegenstrijdige perspectieven in de

toekomst gaan schuren? Verwacht u dat er een voorstel voor een wettelijk mandaat voor OLAF in de toekomst zal komen om intellectueel eigendom strafrechtelijk te handhaven? Wat zou dat betekenen voor de huidige handhaving in Nederland?

E-Justice – naar een omvattend digitaliseringsproces

De Nederlandse rechtspraak bevindt zich midden in het proces van digitalisering. Dit proces is nog eens aangezwengeld door de coronacrisis. In hoeverre zijn de Nederlandse systemen van de rechtspraak en eventuele ketenpartners compatibel met e-CODEX? Wat zijn uw verwachtingen van e-CODEX in de toekomst? Voorziet u dat e-CODEX het standaardsysteem wordt voor alle lidstaten?

Verslag van de informele JBZ-Raad van 14 december 2020

In december van het vorige jaar is overeenstemming bereikt tijdens een triloog over de Verordening tegengaan terroristische online inhoud. Over die verordening nam de Kamer eerder de motie-Van Nispen/Van Toorenburg (Kamerstuk 22112, nr. 2724) over passende en adequate rechtsbescherming in de eigen lidstaat tegen een verwijderingsbevel uit een andere lidstaat aan. Kunt u een appreciatie aan de Kamer doen toekomen over het onderhandelaarsakkoord en in het bijzonder ingaan hoe deze motie daarin tot uiting komt? Wanneer gaat de Raad over het akkoord stemmen en welk oordeel zal u gaan geven?

Fiche: Voorstel tot wijziging Europolverordening

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Europese Commissie om de Europolverordening te wijzigen. Dit roept bij hen allerlei vragen op. Tevens verzoeken deze leden op enkele punten toezeggingen van u, omdat die punten voor hen belangrijk zijn. Zo hebben zij vragen over de nut en noodzaak van de nieuwe bevoegdheden, de waarborgen van gegevensuitwisseling, de bevoegdheden om lidstaten te verzoeken een strafrechtelijk onderzoek te starten naar misdaden die zich binnen landsgrenzen begeven, de samenwerking met het EOM, de samenwerking met derde landen in afwezigheid van een overeenkomst, het codificeren van enkele taken en de incidentele financiering. Ter inleiding benadrukken voornoemde leden graag dat zij de noodzaak en bijdrage van Europol erkennen in strafzaken die grensoverschrijdend zijn. De kennis en vaardigheden die Europol door de jaren heen heeft ontwikkeld zijn niet meer weg te denken. Maar het pakket aan nieuwe bevoegdheden wat nu voorligt lijkt het oorspronkelijke mandaat van Europol te ver op te rekken. Het voorstel lijkt het principe dat lidstaten zelf verantwoordelijk blijven voor het handhaven van het strafrecht in de lidstaten te schenden. Vandaar de onderstaande vragen en verzoeken tot toezeggingen.

Europol zou met het voorstel van de Europese Commissie nieuwe bevoegdheden krijgen om onder andere met private partijen samen te gaan werken. In hoeverre hebben de Nederlandse opsporingsdiensten reeds de mogelijkheden op een dergelijke manier met private partijen samen te werken? Draagt het voorstel, om Europol met grote datasets aan de slag te laten gaan, bij aan de Nederlandse opsporingsdiensten of heeft Nederland die kennis en vaardigheden zelf al in huis? Herkent u de constatering van de Europese Commissie dat lidstaten niet in staat zijn om met grote datasets te werken vanwege een gebrek aan kennis en vaardigheden? Indien Nederland daar problemen mee heeft gehad, welke stappen heeft Nederland zelf gezet om dit probleem op te lossen? De Europese Commissie constateert dat ook een gebrek aan (financiële) middelen ertoe leidt dat grote datasets niet kunnen worden gezet. Is de uitbreiding van het mandaat van Europol om met grote datasets te werken dan eigenlijk niet een compensatie voor het onvermogen van sommige lidstaten om hun opsporingsdiensten goed in te richten of voldoende te financieren? Zo ja, is het dan wel

terecht dat de Nederlandse belastingbetaler Europol zou moeten financieren omdat een andere lidstaat haar eigen autoriteiten onvoldoende betaalt?

Als Europol de mogelijkheid krijgt om grote datasets te verwerken is het dan nog wel nodig om deze sets door private partijen te laten verwerken? Hoe verhoudt dit zich tot elkaar? U schrijft over gegevensdeling met private partijen op pagina 5 van het fiche: “Daarbij moeten wel adequate randvoorwaarden gesteld worden, om rechtmatige verwerking en een hoog niveau van gegevensbescherming zeker te stellen.” Hoe ziet dat er concreet uit en wat wordt de exacte inzet van de regering bij de onderhandelingen?

De leden van de SP-fractie merken op dat Europol onder andere is opgericht om strafrechtelijke onderzoeken die meerdere lidstaten aangaan te ondersteunen. Toch lezen de leden in het voorstel van de Europese Commissie dat Europol lidstaten zou moeten kunnen gaan verzoeken om ook strafrechtelijk onderzoeken in te stellen waar geen andere lidstaten bij zijn betrokken.³ Dit is een grote wending in de geschiedenis van Europol. Waarom zou dit volgens u nodig zijn? Wat is uw standpunt ten aanzien van deze nieuwe bevoegdheid? Wat voegt de voorwaarde toe dat het een misdaad betreft die de gemeenschappelijke belangen van de EU raakt? Alle vormen van misdaad raken immers toch de gemeenschappelijke belangen van de EU? Kunt u toezeggen dat u zich ervoor inspent dat Europol zich alleen op grensoverschrijdende zaken in blijft zetten en dat deze bevoegdheid niet zal worden ingevoerd?

Hoe komt de samenwerking tussen Europol en het EOM eruit te zien, aangezien niet alle lidstaten van de EU deelnemen aan het EOM? Kunt u uiteenzetten waarom Europol op verzoek van het EOM grote datasets zou moeten gaan verwerken?⁴ Op welke schaal is nu voorzien dat Europol en het EOM samenwerken? Leidt deze aanvullende bevoegdheid niet tot de mogelijkheid dat het EOM uiteindelijk gezamenlijk met Europol onafhankelijk van lidstaten onderzoek gaat doen naar misdaad in de Europese Unie? In hoeverre acht u deze stap wenselijk?

Welke recente lessen op het gebied van automatische gegevensverwerking en algoritmen bij fraudebestrijding, zoals in de kindertoeslagenaffaire, heeft Nederland geleerd en kunnen relevant zijn voor het (automatisch) verwerken en analyseren van grote datasets zoals Europol gaat doen? Gaat u deze lessen ook inzetten in de aanloop naar de uitbreiding van de bevoegdheden van Europol? Worden dergelijke slechte voorbeelden ook uitgewisseld? Hebben voornoemde leden het goed begrepen dat de wijziging van de verordening Europol de mogelijkheid gaat bieden in individuele gevallen op autoriteit van het hoofd van Europol persoonsgegevens met derde landen te delen?⁵ Op pagina 3 van het fiche lezen deze leden het

³ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol’s cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol’s role on research and innovation, pagina 15

⁴ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol’s cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol’s role on research and innovation, pagina 13:

“Enabling Europol to effectively support criminal investigations in Member States or by the EPPO by way of analysis of large and complex datasets: The legislative initiative sets out new rules to enable Europol, in justified cases where it is necessary to support effectively a specific criminal investigation in a Member State or by the EPPO, to process data the national authorities or the EPPO acquired in the context of that criminal investigation in accordance with procedural requirements and safeguards applicable under national criminal law.”

⁵ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol’s cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol’s role on research and innovation, pagina 14:

“Strengthening Europol’s cooperation with third countries in preventing and countering crimes falling within the scope of Europol’s objectives: The legislative initiative provides for the possibility for the Executive Director

volgende: “De afgelopen jaren is het moeilijk gebleken voor de Commissie om overeenkomsten te sluiten met derde landen voor de uitwisseling van persoonsgegevens met Europol. Daarom zou de uitvoerend directeur van Europol in afzonderlijke gevallen en onder specifieke omstandigheden categorieën voor het overdragen van persoonsgegevens aan derde landen moeten kunnen autoriseren.” Kunt u de gedachte achter deze overeenkomsten toelichten? Waarom zou hier ooit van afgeweken moeten worden? Waarom bleek het moeilijk deze overeenkomsten af te sluiten? Hierover schrijft u op pagina 5 en 6 van het fiche ook: “Het is bovendien van belang dat hierbij dezelfde waarborgen gelden, bijvoorbeeld m.b.t. gegevensbescherming, als bij informatie-uitwisseling op basis van een overeenkomst.” Waarom acht u het noodzakelijk een overeenkomst te omzeilen terwijl dezelfde voorwaarden moeten worden gesteld als aan die overeenkomst? Acht u het niet zinvoller om gewoon de overeenkomsten altijd als voorwaarde te stellen? Kunt u toezeggen dat het Nederlandse standpunt tijdens de onderhandelingen zal zijn dat het delen van deze gegevens altijd op voorwaarde van een dergelijke overeenkomsten geschiedt? Hebben de leden van de SP-fractie het goed gelezen dat nu gekozen wordt om alsnog biometrische gegevens toe te voegen aan de categorie bijzondere persoonsgegevens die Europol mag opslaan en verwerken? Wat vindt u van dit voorstel? Waarom zou dit noodzakelijk zijn?

Het voorstel voorziet ook in een mandaat voor de ondersteuning van de Nederlandse speciale interventie-eenheid Dienst Speciale Interventies (DSI) en de Europese tegenhangers. Hoe gaat deze ondersteuning er uit zien?⁶ Kunt u voornoemde leden geruststellen dat er geen Europese DSI gaat worden opgezet? Hoe zit dit voor de operationele ondersteuning tijdens operaties en onderzoeken?⁷ Kunt u enkele concrete voorbeelden van ondersteuning noemen?

De verordening biedt ook de mogelijkheid voor lidstaten en derde landen om Europol te financieren. Dit is een risico, immers, wie betaalt, bepaalt. In het fiche bent u ook kritisch over dit voorstel. Kunt u toezeggen dat u gaat inzetten op het schrappen van dit onderdeel van de verordening? Hoe schat u dan het krachtenveld in de Raad en het Europese Parlement op dit punt in?

De aan het woord zijnde leden kijken uit naar de beantwoording van de bovenstaande vragen en de twee toezeggingen op het gebied van gegevensdeling met derde landen en dat Europol alleen actief blijft bij grensoverschrijdende misdaad.

Fiche: Wijziging Verordening Schengen Informatiesysteem voor Europol

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het voorstel van de Europese Commissie om informatie van derde landen over verdachten van zware misdrijven sneller te delen met de nationale grensbewakers. Dat is een nobel streven. Toch hebben deze leden diverse vragen over het voorstel en de positie van de Nederlandse regering.

In het fiche geeft u aan dat andere, minder vergaande oplossingen dan het voorstel van de Europese Commissie ook mogelijk zijn om het geïdentificeerde knelpunt op te lossen. Aan welke oplossingen denkt u dan? Hoe verhoudt dit zich tot de constatering van de Europese Commissie dat “gedecentraliseerde oplossingen [...] ontoereikend [zijn] om een dermate intensieve informatie-uitwisseling via SIS tussen de lidstaten en Europol in goede banen te leiden”?⁸

of Europol to authorise categories of transfers of personal data to third countries in specific situations and on a case-by-case basis, where such categories of transfers are required. [Article 25(5)]”

⁶ Artikel 4(1)(h) van het voorstel

⁷ Artikel 4(5) van het voorstel

⁸ Voorstel voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1862 betreffende de instelling, de werking en het gebruik van het Schengeninformatiesysteem (SIS) op het gebied van politieke en justitiële samenwerking in strafzaken, met betrekking tot de invoering van signaleringen door Europol, pagina 8

Een van de door de Europese Commissie geconstateerde knelpunten houdt in dat gegevens van derde landen over verdachten van terroristische misdrijven niet gedeeld worden in het SIS. Hoe gaat Nederland tot op heden om met dergelijke informatie die zij ontvangen van derde landen? Kent het Nederlandse recht een grondslag om persoonsgegevens van buitenlandse van terroristische misdrijven verdachte personen op te slaan? Deelt Nederland deze gegevens vervolgens met de andere deelnemers aan het SIS en Europol? Ontvangt Nederland op dit moment van de andere deelnemers van het SIS persoonsgegevens van buitenlandse van terroristische misdrijven verdachte personen?

In de inleiding van de verordening wordt gesproken over het opnemen in het SIS van personen die verdachte zijn van terroristische misdrijven, maar verderop lijkt gesproken te worden over alle misdrijven waarover Europol een mandaat heeft. Kunt u toelichten over welke misdrijven het nu eigenlijk gaat? Deelt u de mening dat de problemen die geconstateerd worden bij de aanpak van terroristische misdrijven verdachten niet automatisch tot de aanpak van andere misdrijven mogen leiden? Deelt u in meer algemene zin de mening dat de aanpak van terroristische misdrijven vanwege de aard van deze misdrijven gemakkelijker tot een politiek compromis leidt, maar dat dit niet tot een glijdende schaal mag leiden waarbij uiteindelijk een veelvoud aan misdrijven of zelfs overtredingen op dezelfde wijze wordt aangepakt? Graag ontvangen voornoemde leden een reactie op deze reikwijdte van het voorstel.

Hoe proportioneel en wenselijk is het om gegevens van derdelanders op te slaan? In hoeverre waardeert u het als buitenlandse mogelijkheden enorme lijsten aanleggen van Nederlandse onderdanen, nog los van de vraag of zij wel of niet verdacht worden van (terroristische) misdrijven? Erkent u dat sommige buitenlandse mogelijkheden politiek bedrijven door sommige Nederlanders als terroristen aan te merken? Zo ja, wat zegt dit laatste over de wenselijkheid om nu precies hetzelfde te gaan doen, maar dan op Europese schaal? Vreest u niet dat dit tot misbruik leidt, want in hoeverre zijn meldingen van verdachten van terrorisme van bijvoorbeeld autocratische staten te vertrouwen? In hoeverre acht u Europol in staat deze gegevens op betrouwbaarheid te controleren? Door wie en hoe wordt bepaald wanneer een derdelander in de toekomst een strafbaar feit gaat plegen, nu deze personen ook in het SIS opgenomen dreigen te gaan worden? Kunnen alle derde landen en internationale organisaties informatie voor deze signaleringscategorie aanleveren of is er een samenwerkingsovereenkomst of iets dergelijk voor nodig om aanvullende waarborgen te stellen?

Hebben de aan het woord zijnde leden het goed begrepen dat buitenlandse verdachten alleen in het SIS worden opgenomen om de, in het Nederlandse geval, Koninklijke Marechaussee en politie, erop te wijzen dat de betreffende persoon door een derde land wordt verdacht van bepaalde misdrijven, maar dat de frontlijnfunctionaris vervolgens naar Nederlandse inzichten moet handelen op basis van die gegevens? Oftewel, klopt het dat deze nieuwe bevoegdheid alleen maar tot meldingen leidt en geen specifieke actie aan de grensbewaker voorschrijft? Wat draagt deze nieuwe signaleringscategorie dan bij aan de interne Europese veiligheid als er geen gewenste gedraging aan wordt gekoppeld? In hoeverre is deze signaleringscategorie dan eigenlijk wel evenredig en proportioneel aangezien het delen van deze informatie niet tot een bepaald doel moet leiden? Hoe verhoudt dit zich tot de definitie van 'signalering' in artikel 3 van de Verordening (EU) 2018/1862 die aan de doelstelling wordt gekoppeld om een specifieke actie uit te voeren?

In het voorstel tot de verordening wordt aangekondigd dat om de vier jaar onder andere wordt nagegaan in hoeverre de behaalde resultaten zich verhouden tot de doelstellingen.⁹ Kunt u

⁹ Voorstel voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1862 betreffende de instelling, de werking en het gebruik van het Schengeninformatiesysteem (SIS) op het gebied van politieke en justitiële samenwerking in strafzaken, met

toelichten welke doelstellingen dat precies zouden moeten zijn? De leden van de SP-fractie merken op dat ook de bewaartermijn voor deze Europolgegevens gekoppeld wordt aan de doelstelling. Daarom vragen zij welke doelstelling(en) het hier betreft. Deelt u de mening dat de interne veiligheid te abstract zou zijn als doelstelling en dat het concreter ingevuld zou moeten worden?

In het voorstel tot de verordening staat beschreven welke stappen Europol moet doorlopen voordat Europol de informatie aan het SIS toevoegt. In de zogenaamde derde stap deelt Europol de betreffende informatie met alle deelnemende landen om die nationale autoriteiten de mogelijkheid te geven bezwaar te maken tegen het opnemen van de betreffende gegevens in de gegevensbank en om die nationale autoriteiten de mogelijkheid te geven zelf de informatie in de gegevensbank op te nemen op basis van de bestaande verordening. Deelt u de constatering dat bij het uitblijven van een reactie van alle deelnemende landen, eigenlijk geen van de nationale autoriteiten geïnteresseerd is in de betreffende gegevens? Zo ja, wat zegt dat eigenlijk over het nut en de noodzaak tot het mandaat van Europol om vervolgens zelf die gegevens in te voeren in het SIS? Gaat u bijvoorbeeld proberen te bereiken dat bij het doorlopen van de stappen zoals in het voorstel wordt geschetst het traject van Europol eindigt zodra lidstaten bezwaar maken in stap drie of wanneer minstens één van de lidstaten de gegevens zelf in het SIS invoert?

In het fiche schrijft u niet positief te staan tegenover de mogelijkheid van Europol om gegevens aan het SIS toe te voegen. U geeft aan het toevoegen en het controleren van de betreffende informatie liever decentraal te laten geschieden en het invoeren van nieuwe informatie aan nationale autoriteiten over te laten. Kunt u toelichten wat dit concreet gaat betekenen voor de inzet van Nederland tijdens de onderhandelingen?

Vreest u het feit dat Europol één centraal punt gaat vormen voor derde landen om meldingen te maken over verdachten van misdrijven die onder deze verordening vallen en dat dat ten koste kan gaan van de informatiestromen van derde landen naar Nederland? Derde landen hoeven immers maar één melding te maken in plaats van enkele tientallen. Zo nee, waarom niet?

Dan hebben aan het woord zijnde leden nog enkele losse vragen over het voorstel. Voorziet deze verordening er straks ook in dat Nederlanders met een tweede (niet-Europees) paspoort in het SIS worden opgenomen? Kan deze massale informatiedeling niet juist averechts werken omdat het derde landen afschrikt de betreffende informatie met Europol te delen? Kunnen derdelanders hun eigen gegevens inzien en op enige wijze bezwaar maken tot de aanwezigheid van hun gegevens in het SIS? Zo ja, hoe zit dat dan? En als laatste, bevat de nieuw in te richten signaleringscategorie dezelfde biometrische gegevens als het huidige SIS?

Fiche: Aanbeveling voor besluit voor mandaat inzake onderhandelingen over samenwerkingsovereenkomst tussen Eurojust en derde landen

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het verzoek van de Europese Commissie om de Raad een mandaat te laten verstrekken om onderhandelingen over samenwerkingsovereenkomsten tussen Eurojust en een tiental derde landen te kunnen starten. Hierover hebben zij nog enkele vragen.

Kunt u ten eerste toelichten waarom er bij de totstandkoming van de nieuwe Eurojustverordening voor is gekozen om het mandaat van deze onderhandelingen, dat voorheen bij Eurojust zelf, lag tegenwoordig te beleggen bij de Europese Commissie? Leidt dit niet tot politisering van deze overeenkomsten? Graag ontvangen voornoemde leden een reflectie op dit punt. Hoe moet in dit licht de constatering worden gezien dat de Europese Commissie niet naar het voorstel van Eurojust luistert om juist met Latijns-Amerikaanse landen samen te werken?

Waarom is er voor gekozen de Raad in één keer om toestemming te vragen de onderhandelingen met tien derde landen te starten en niet tien keer afzonderlijk? Deelt u de mening dat afzonderlijke toestemming voor onderhandelingen per land leidt tot een betere inhoudelijke toetsing? Welke conclusie verbindt u aan de constatering op pagina 2 van het fiche dat “bij de opstelling van de lijst landen geopolitieke aspecten een relatief grote rol hebben gespeeld en dat, omgekeerd, de aanbeveling van de Commissie niet volledig rekening houdt met de prioritaire landen die Eurojust zelf heeft geïdentificeerd”?

In hoeverre kunnen deze overeenkomsten ertoe leiden dat Nederlandse justitiële gegevens die onderdeel zijn van een onderzoek in samenwerking met Eurojust bij derde landen terecht zullen komen? Ook als deze samenwerkingsverbanden, zoals op pagina 2 van het fiche staat, “op zich echter geen grondslag vormen voor de uitwisseling van persoonsgegevens”. Wat betekent ‘op zich’ in deze zin? Waarom legt u de nadruk op de mate van dataprotectie in deze derde landen in het fiche wanneer deze overeenkomsten niet tot datadeling gaan leiden?

Hoe gaat de Europese Commissie erop toezien dat deze landen, waarvan sommige landen diverse mensenrechten schenden, deze samenwerking niet misbruiken voor andere doeleinden? Kan deze samenwerking er in het bijzonder toe leiden dat regeringen in landen waar de staatsmachten niet voldoende zijn gescheiden deze samenwerking kunnen misbruiken voor politieke doeleinden? Zo nee, welke waarborgen zijn er voorzien of gaat u eisen? Kunt u een voorbeeld schetsen van mensenrechtenschendingen die dusdanig ernstig zijn dat ze een dergelijke samenwerkingsovereenkomst in de weg zou staan?

Wat is eigenlijk de doelstelling van deze overeenkomsten? Hoe wordt de rechtmatigheid achteraf gecontroleerd? Wordt de situatie in de derde landen tijdens en na de onderhandelingen gemonitord om eventueel vast te kunnen stellen dat de dataprotectie ondermaats is, dat er dusdanige mensenrechtenschendingen zijn of dat de rechtsstaat dermate wordt geschonden dat de (onderhandelingen over de) overeenkomst opgeschort of beëindigd dient te worden?

Kunt u tot slot toelichten waarom u de consultatie van de EDPS toereikend acht en geen consultatie van het Europees Comité voor gegevensbescherming nodig acht zoals uit het fiche blijkt?

Overig

Tijdens het algemeen overleg over de JBZ-raad van 28 november 2019 droegen de leden van de SP-fractie het idee aan om tot een zwarte lijst te komen van bedrijven die zich schuldig maken aan allerlei milieudelicten. U reageerde toen enthousiast en gaf aan dit tijdens het treffen met de Europese Commissie te bespreken. In de geannoteerde agenda van de JBZ-raad 23 en 24 januari 2020 gaf u aan nog geen tijd te hebben gehad het initiatief aan te dragen (Kamerstuk 32317, nr. 582). Inmiddels zijn we een jaar verder. Wat is de stand van zaken van deze toezegging?

II. Reactie van de bewindspersonen